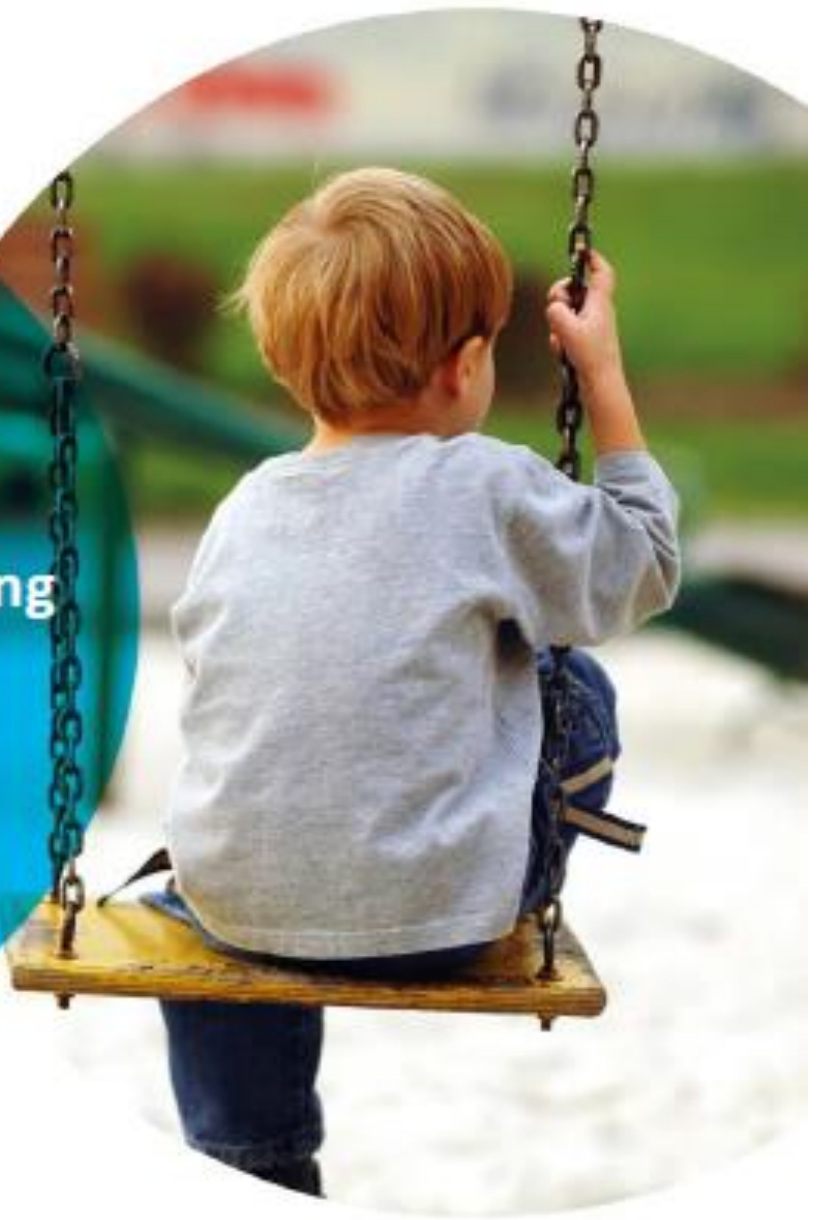

Protocol Kindermishandeling

December 2021

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
De meldcode.....	3
Leerlingvolgsysteem.....	3
Contact met de betrokkenen over de melding.....	4
Participatie van kinderen.....	4
Handle with Care.....	5
Verwijsindex	5
Vertrouwelijke informatie.....	6
Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim.....	6
Kindermishandeling.....	7
Vormen van kindermishandeling	7
Huiselijk Geweld.....	8
Meldnormen anno 2019.....	9
Stappen Meldcode.....	10
Stap 0 Signalerende basishouding.....	11
Stap 1 Signaleren.....	11
Stap 2 Collegiale consultatie.....	13
Stap 3 Gesprekken met betrokkenen en kind.....	14
Stap 4 Wegen ernst en aard.....	15
Stap 5 Beslissen met Veilig Thuis.....	17
Bijlagen	
Bijlage 1: Voorbeelden van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure	
Bijlage 2: Aandachtspunten voor een gesprek met ouders	
Bijlage 3: Aandachtspunten voor een gesprek met het kind	
Bijlage 4: Signalen huiselijk geweld / kindermishandeling (4-12 jaar)	
Bijlage 5: Hoe vertel je ouders dat je bij Veilig Thuis meldt?	

Inleiding

Kinderen zijn helaas veel te vaak het slachtoffer van huiselijk geweld. Per jaar zijn meer dan 100.000 kinderen getuige van huiselijk geweld. Kinderen die thuis getuige zijn van geweld, lopen ernstige psychische schade op. Van deze kinderen raakt 40% tot 60% getraumatiseerd doordat zij getuige zijn van de mishandeling tussen hun ouders. Naar schatting is tussen de 30% en 40% van deze kinderen zelf tevens slachtoffer, omdat zij ook mishandeld worden of omdat zij tussenbeide springen.

Daarnaast zijn naar schatting 80.000 kinderen per jaar slachtoffer van andere vormen van kindermishandeling en overlijden er tenminste 50 kinderen per jaar aan kindermishandeling.

De laatste jaren is er vanuit de gemeenten en vele organisaties continue uitgebreide aandacht voor dit probleem nodig. Dat geldt zeker ook voor signalering en preventie in een vroeg stadium. De verbeterde meldcode is hier het bewijs van.

Scholen zijn bij uitstek plaatsen waar (een vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling (zorgtekort) gesignaleerd kan worden. Leerkrachten brengen veel tijd met de kinderen door, hebben een vertrouwensrelatie met hen opgebouwd en kunnen een belangrijke signaalfunctie vervullen.

De meldcode

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe professionals kindermishandeling signaleren en melden. Er is een afwegingskader opgenomen waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

Binnen de Mgr. Hanssen is de meldcode verwerkt in het protocol kindermishandeling.

- Het protocol biedt een **structuur** aan en geeft handvatten hoe gehandeld kan worden bij een vermoeden van zorgtekort/ kindermishandeling/ huiselijk geweld.
- Het **doel** van dit protocol is: een vermoeden van zorgtekort bespreekbaar maken en de signalen doorgeven voor eventuele verdere hulp.
- De **taak** van de school met betrekking tot zorgtekort, waarbij de oorzaak buiten de school ligt, is het signaleren en het aankaarten ervan bij de ouders en indien nodig bij de verantwoordelijke instanties. *Alleen op deze manier is school **medeverantwoordelijk** voor de veiligheid van kinderen.*
- Het is belangrijk voortdurend aandacht te besteden aan de **deskundigheid** van medewerkers, door middel van bijscholing en training. Eén keer per 2 jaar bijscholing door de aandacht functionarissen kindermishandeling en huiselijk geweld is vereist.
- **Evaluatie** van het protocol dient jaarlijks te gebeuren binnen de eigen school, bijvoorbeeld door het in de Commissie Leerlingen Zorg (CLZ) te bespreken. De aandacht functionarissen kindermishandeling en huiselijk geweld dienen dit op de agenda van de CLZ algemeen te zetten. Een vast moment (bijvoorbeeld aan het begin van het nieuwe schooljaar) verdient de voorkeur.

Leerlingvolgsysteem

In ons digitale leerlingvolgsysteem (ParnasSys) is een notitiecategorie ontwikkeld waarin de stappen van het protocol vastgelegd dienen te worden. Vastleggen van de signalen, acties en uitkomsten is noodzakelijk. Op deze wijze gaan er geen gegevens verloren en is er sprake van transparantie (ook richting ouders).

Contact met de betrokkenen over de melding

Als hoofdregel geldt dat de beroepskracht (leerkracht/logopediste/verantwoordelijke), voordat hij een melding doet, contact zoekt met de betrokkene over de melding. Hij legt hem uit dat hij een melding wil doen, wat een melding voor de betrokkene betekent en wat het doel van de melding is. Vervolgens vraagt de beroepskracht de betrokkene om een reactie hierop.

Laat de betrokkene merken dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dan gaat de beroepskracht over deze bezwaren met de betrokkene in gesprek en bekijkt hij hoe hij aan deze bezwaren tegemoet kan komen. Blijven de bezwaren van de betrokkene desondanks overeind, dan maakt de beroepskracht een afweging. Hij weegt de aangevoerde bezwaren af tegen de noodzaak om de betrokkene of een ander tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen. Op deze manier spant de beroepskracht zich in om toestemming van de betrokkene te krijgen. Alleen in die gevallen waarin dit hem niet lukt, ook niet nadat hij in gesprek is gegaan over de bezwaren van de betrokkene, komt het doen van een melding zonder toestemming van de cliënt in beeld.

Participatie van kinderen¹

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. Serieus genomen worden en een rol hebben in de besluitvorming kan kinderen helpen herstellen van hun ervaringen en hun gevoel van zelfvertrouwen en controle vergroten. Bovendien zijn kinderen een cruciale gesprekspartner: ze beschikken over onmisbare informatie over hun situatie en kunnen vaak goed meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen.

Professionals kunnen alleen een goede inschatting maken van de situatie en de impact daarvan op kinderen als zij de kinderen tenminste zien en spreken en nagaan waar zij behoefte aan hebben. Bovendien kunnen zij zo beter beslissen in het belang van het kind: als kinderen betrokken worden bij beslissingen over hun situatie heeft dat een positieve invloed op het slagen van interventies en op de veiligheid van kinderen.

Het betrekken van kinderen is niet alleen belangrijk voor het welzijn van kinderen en de besluitvorming van professionals. In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) van de Verenigde Naties (VN) is vastgelegd dat kinderen er recht op hebben betrokken te worden bij belangrijke beslissingen én dat professionals daartoe verplicht zijn.

Het is van belang dat de leerling in gesprek gaat met een voor hem/haar vertrouwd persoon (veelal de leerkracht of de logopediste). In het gesprek dienen onderstaande zaken aan bod te komen;

Informatie over het proces, een vertrouwd persoon kan de leerling informeren over;

- Wie wat aan het doen is.
- Waarom diegene dit aan het doen is.
- Wanneer dit gebeurt.
- Wat de zorgen zijn.
- Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
- Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
- Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
- Recht op klacht of verzet.
- Recht om betrokken te worden
- Recht om eigen mening te geven

De visie van het kind; een vertrouwd persoon kan vragen naar;

- De mening van het kind over bestaande zorgen.
- De door het kind geopperde oplossingen.
- De mening over voorgestelde beslissingen.

¹ Handreiking – Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. VWS 2018

Daarnaast is het van belang dat de leerling geïnformeerd wordt over het recht op veilig opgroeien en wat een normale omgang tussen ouder en kind is. Het is van belang om de leerling te ontschuldigen.

Handle with Care

Vanaf 2019 participeert de Mgr. Hanssen aan het project Handle with care. Dit project is (vooralsnog) alleen van toepassing voor leerlingen uit de gemeente Heerlen en Maastricht. Handle with Care is een samenwerkingsconvenant met de politie eenheid Limburg. Het concept van Handle with care is eenvoudig: wanneer de politie vanwege huiselijk geweld bij een gezin thuis is geweest, zorgt de politie dat de school van de kinderen voor de volgende schooldag daarvan op de hoogte is. Dit doet de politie middels een 'Handle with Care-melding'. Deze melding wordt alleen doorgegeven aan de contactpersonen binnen de school (te weten A. Bijlsma en M. Stollman). De boodschap aan school is: dit kind heeft gisteravond een stressvolle avond gehad, wij zijn ter plaatse geweest vanwege huiselijk geweld, dit kind heeft vandaag wat extra aandacht en steun nodig: 'Even voorzichtig met dit kind'. Zodat het gevoel van stress bij de leerling de volgende dag in elk geval op school kan zakken. Er zijn duidelijke afspraken omtrent o.a. het doel, privacy en gegevensuitwisseling. Deze zijn opgenomen in het 'samenwerkingsconvenant, pilot Handle with Care'. De gegevens die de politie aan school verstrekt zijn: de naam van het kind, de geboortedatum en de melding 'Handle with care'. Er wordt dus geen inhoudelijke informatie doorgegeven aan school. School heeft een plicht tot geheimhouding en de melding wordt spoedig na ontvangst verwijderd, *de melding wordt niet geregistreerd of opgeslagen, ook niet in het leerlingvolgsysteem van de school*. Dit is niet nodig omdat het doel van de melding immers puur is om de leerling de dag na een incident de ondersteuning te bieden die hij/zij nodig heeft.

Verwijsindex

De MULTIsignaal Verwijsindex is een digitaal systeem waarin professionals uit bijvoorbeeld de zorg of het onderwijs kunnen aangeven, dat zij betrokken zijn bij jeugdigen. Op deze manier kunnen zij met elkaar afstemmen om het kind/ jongere de best mogelijke begeleiding te bieden. Bij voldoende tijdig gebruik van de Verwijsindex MULTIsignaal heeft de professional sneller zicht op welke andere professionals ook betrokken zijn bij jeugdigen of bij een broertje/ zusje uit hetzelfde gezin. Dankzij de gezinsfunctionaliteit komen signalen van verschillende jeugdigen uit één gezin samen. Hierdoor kan er eerder samenwerking ontstaan op gezinsniveau om te voorkomen dat er langs elkaar heen gewerkt wordt. Belangrijk rondom de zorg van kinderen en volwassenen is om alle betrokkenen tijdig in beeld te krijgen.² In de Verwijsindex leggen professionals alleen vast bij wie zij op dit moment betrokken zijn. Er staat geen inhoud in. Alleen naam, geslacht, geboortedatum en de gegevens van de professional zijn bekend. De Verwijsindex vermeldt nooit wat er aan de hand is, alleen dát er professionals betrokken zijn en wie dat zijn. N.B. het gaat hier niet over een melding bij Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming.

Wanneer een collega van een andere organisatie een signaal afgeeft op dezelfde cliënt, ontstaat er in MULTIsignaal een match. De professional krijgt vervolgens van MULTIsignaal een e-mail, dat ook een andere professional betrokken is. Zij kunnen dan contact met elkaar opnemen voor verdere afstemming. Om inhoudelijke informatie te delen met een andere professional is toestemming van ouders/ jeugdige nodig. Registratie in de Verwijsindex gebeurt met kennisgeving aan de ouders en vanaf 12 jaar ook het kind zelf (vanaf 16 jaar is alleen het informeren van het kind zelf verplicht).

Binnen de Mgr. Hanssen zijn er twee werknemers die kunnen melden in de verwijsindex (A. Bijlsma en K. Schmeits). K. Schmeits is ook de beheerder en heeft toegang tot alle kinderen die vanuit school in de Verwijsindex staan.

² <https://www.multisignaal.nl/voor-professionals/>

Vertrouwelijke informatie

Welke informatie er in ParnasSys gaat, dient besproken te worden. Privacy gevoelige informatie (bijvoorbeeld 1G1P1R) staat niet altijd in het leerlingvolgsysteem (ParnasSys). Er is sprake van een apart psychologisch- en/of schoolmaatschappelijk werk dossier. Deze dossiers zijn enkel voor bevoegden toegankelijk. In ParnasSys wordt wel verwezen naar eventuele aparte dossiers.

Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Sinds de invoering van de wet meldcode bestaat er een meldrecht voor huiselijk geweld. Dit houdt in dat professionals bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, hun beroepsgeheim mogen doorbreken om een melding te doen.

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (art. 5.2.6 WMO). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn cliënt, patiënt of leerling daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een cliënt, patiënt of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

Kindermishandeling³

Kindermishandeling komt voor in verschillende vormen. In gezinnen waarin kindermishandeling plaatsvindt gaat het vaak om meer vormen tegelijk.

Kindermishandeling is elke vorm van -voor de minderjarige- bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Vormen van kindermishandeling⁴

Lichamelijke mishandeling

Het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand- of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, bijten, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging. Bij betrekkelijk 'lichte' vormen van lichamelijk geweld is er sprake van kindermishandeling als ze zich regelmatig voordoen.

Voorbeelden van bijzondere vormen van lichamelijke mishandeling:

* *Meisjesbesnijdenis*: een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen van een meisje. De Nederlandse overheid heeft alle vormen van meisjesbesnijdenis verboden. Meisjesbesnijdenis is een specifieke vorm van eengerelateerd geweld (zie verder).

* *Syndroom van Münchhausen by Proxy*: Een volwassene die bij een kind ziekteverschijnselen nabootst, verergert, veroorzaakt en/of verzint.

* *Shakenbabysyndroom*: wanneer een baby zo hard door elkaar geschud wordt dat hij daar een reeks van klachten aan overhoudt.

Lichamelijke verwaarlozing

Bij lichamelijke verwaarlozing komen ouders of opvoeders langdurig onvoldoende tegemoet aan de lichamelijke basisbehoeften van het kind. Het gaat dan bijvoorbeeld om structureel te weinig, slechte of onregelmatige voeding geven, onvoldoende bescherming bieden tegen kou, en het onvoldoende bieden van veilige ontwikkelingsmogelijkheden en medische zorg. Het kind krijgt niet de zorg en verzorging waar het gezien zijn leeftijd behoefte aan heeft en recht op heeft.

Psychische of emotionele mishandeling

Van psychische verwaarlozing is sprake wanneer een kind systematisch geen aandacht of genegenheid krijgt. Er wordt schade toegebracht aan de emotionele- en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind. Voorbeelden; het kind stelselmatig vernederen, belachelijk maken, kleineren, pesten, bang maken, afwijzen, negeren, bedreigen met geweld, achterstellen, eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen, het kind belasten met een te grote verantwoordelijkheid, het kind kleinhouden, het kind betrekken bij illegale of antisociale handelingen, het kind getuige laten zijn van huiselijk geweld, het kind blootstellen aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag. Een juiste vorm van onderwijs/begeleiding wordt onthouden.

Psychische of emotionele verwaarlozing

Aan het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft: zoals aandacht, tijd, respect, veiligheid, (geschikte) scholing, contact, warmte, liefde, genegenheid, bevestiging, leiding, grenzen, ruimte voor toenemende autonomie, vervolg onderzoeken die met argumenten onderbouwd en geïndiceerd zijn.

³ Bron: www.nji.nl > dossier > kindermishandeling

⁴ Bron: www.nji.nl/kindermishandeling/vormen

Seksueel misbruik

Seksueel misbruik bestaat uit alle seksuele aanrakingen die een volwassene een kind opdringt. Het zijn seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling van het kind of waaraan het kind zich niet kan onttrekken.

Bijvoorbeeld het seksueel aanraken van het lichaam, manueel-genitaal contact, oraal-genitaal contact, genitaal-genitaal contact, anaal-genitaal contact, stoppen van voorwerpen in geslachtsdelen of anus, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen, het tonen van pornografisch materiaal aan een kind, dwingen tot seksuele handelingen met derden. Seksueel misbruik komt voor bij kinderen van **alle** leeftijden.

Getuige zijn van huiselijk geweld

De laatste jaren is er toenemende aandacht voor kinderen die getuige zijn van geweld in het gezin. Die ervaringen kunnen ook schade bij het kind veroorzaken. Bovendien zijn er kinderen die zowel getuige zijn van geweld in het gezin als zelf mishandeld worden.

Huiselijk Geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit.

In dit protocol gaat het om huiselijk geweld, waarbij kinderen en jongeren betrokken zijn. Dit betekent dat de meest voorkomende signalen betrekking zullen hebben op het getuige zijn van geweld, getuige zijn van de gevolgen van geweld en het slachtoffer zijn van kindermishandeling.

Kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, willen tussenbeide springen en kunnen daardoor ernstige psychische schade oplopen. Naast het getuige zijn van geweld, of getuige zijn van de gevolgen van geweld in de thuissituatie kunnen kinderen ook zelf het slachtoffer zijn van het geweld.

Eergerelateerd geweld

Elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken (werkdefinitie ministerie van Justitie, Beke 2005).

Indien er sprake is van (een vermoeden van) eergerelateerd geweld zijn er specifieke aandachtspunten. Er dient *altijd* een deskundige te worden geraadpleegd (contact opnemen met Veilig Thuis).

Meldnormen anno 2019 (in welke situaties moeten beroepskrachten melden?)

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In *alle* gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle andere gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Wat is acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Wat is structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Wat is disclosure (onthulling)

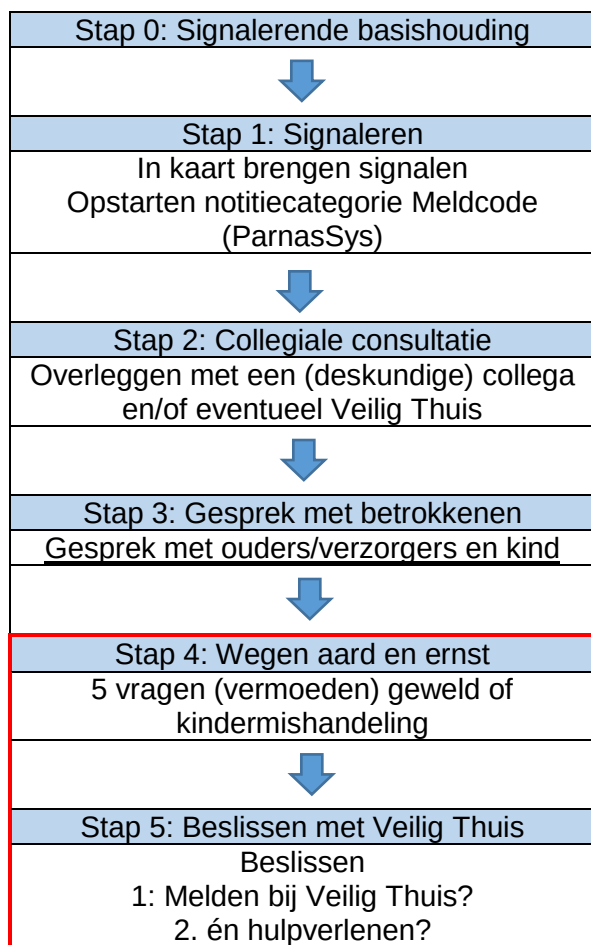
Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we disclosure oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Bij *disclosure* is het van belang dat het minderjarige slachtoffer een aantal dingen vertelt;

- Dat je je zorgen maakt over hetgeen het slachtoffer je vertelt, geweld hoort niet thuis in een gezinssituatie. Ieder kind heeft er recht op om veilig op te groeien.
- Dat de onthulling voor jou reden is om intern te overleggen en contact op te nemen met Veilig Thuis, omdat zij deskundig zijn als het om mensen met deze ervaringen gaat en je samen met hen wilt overleggen welke vervolgstappen je het best kunt nemen.
- Vertel dat je ten alle tijden met de leerling overlegt wat die vervolgstappen zullen zijn en dat zijn/haar mening daarover wordt meegewogen in de beslissing.
- Vertel de leerling ook wat hij/zij van jou kan verwachten; wat je vanuit jouw rol wel en niet voor de leerling kunt betekenen.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure in het onderwijs zijn te vinden in bijlage 1.

Stappen MELDCODE

Gebruik afwegingskader!

Stap 0 Signalerende basishouding

Leerkrachten, logopedisten en onderwijs assistenten *signaleren* altijd. Het is je dagdagelijkse houding om op kinderen te letten, je wilt immers goed op de behoeften van 'jouw' kinderen inspelen. Je luistert en observeert.

Soms zie je dingen die je opvallen, je signaleert iets zorgwekkends → Stap 1 volgen

Stap 1 Signaleren

Wat doe je als je zorgwekkende signalen opmerkt? Kijk naar feiten en overleg met je IB-er en eventueel duo-partner. Je bespreekt het signaal, of en hoe je ouders informeert en hoe lang je deze leerling in stap 1 blijft volgen (richtlijn 6 weken).

Op basis van het signaal kan een korte lijnactie (persoonlijk/ telefonisch / mail contact) gewenst zijn. Dit is afhankelijk van de situatie en de inschatting van de leerkracht(en) en intern begeleider. De korte lijnactie vindt *dezelfde dag* plaats.

De leerkracht omschrijft in ParnasSys het signaal (feiten), de actie en de reactie van ouders. Tevens wordt de bespreking met de duo-partner en/of IB-er beschreven. Hierin staat ook de afweging of en hoe je dit met ouders deelt en het verdere proces. Er wordt in ParnasSys gebruik gemaakt van de [notitiecategorie meldcode](#).

Bij geen aanhoudende zorgen (na afgesproken periode) → De [notitiecategorie meldcode](#) wordt afgesloten (vermeld in stap 4 waarom je afsluit). Indien er later nieuwe zorgwekkende signalen zijn wordt t.z.t. een nieuwe [notitiecategorie meldcode](#) aangemaakt. Ga verder in stap 0; blijf luisteren, observeren en signaleren.

Bij twijfel → blijf nauwkeurig registreren wat u bij het kind opvalt of wat u verteld wordt. Na twee maanden bekijkt u uw aantekeningen opnieuw en wordt het kind opnieuw besproken. De notitiecategorie meldcode blijft doorlopen in ParnasSys. Stap 1 wordt gecontinueerd.

Bij aanhoudende zorgen → Stap 2, blijf luisteren, observeren en signaleren.

Door gebruik te maken van een aparte notitiecategorie in ParnasSys wordt duidelijk of dit het eerste zorgsignaal is of dat er eerder ook al zorgwekkende signalen zijn geweest, hetgeen mee kan spelen in verdere overwegingen.

Vermoedens eerdergerelateerd geweld

Specifieke vormen van geweld vragen soms om een andere aanpak en om een andere volgorde van stappen. Indien gedacht wordt aan eerdergerelateerd geweld is het van belang om altijd eerst advies op te vragen bij Veilig Thuis over de aanpak en de mogelijke risico's van vervolgstappen voordat er vervolgstappen worden gezet.

Disclosure/onthulling

Als een slachtoffer uit zichzelf om hulp vraagt of vertelt thuis geweld of verwaarlozing mee te maken, betekent dit vaak dat hij of zij een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Onthulling is onderdeel van meldnorm 1 (zie meldnormen anno 2019, blz...). Dat betekent dat je direct contact opneemt met Veilig Thuis en samen bepaalt wat noodzakelijke vervolgstappen zijn.

Acute onveiligheid/noodsituatie

In noodsituatie waarin een slachtoffer onmiddellijk beschermd moet worden tegen een acuut gevaar, kun je de alarmcentrale bellen op 112 en de politie vragen hulp te bieden. In noodsituaties kun je (als het om minderjarige gaat) ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming.

Kindcheck

De Kindcheck is gericht op beroepskrachten die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun (klein-)kinderen, en daarom ook niet beschikken over kindsignalen. Voor Mgr. Hanssen zal deze kindcheck niet van toepassing zijn.

De Kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de Meldcode.

De Kindcheck geldt voor alle beroepskrachten die onder de Wet verplichte Meldcode vallen.

Aanbevelingen stap 1

- Vertrouw op uw intuïtie en houd dat niet voor uzelf: praat erover met je IB-er en duo-partner. U heeft tenslotte niet voor niets een 'niet-pluis gevoel'.
- Ben je ervan bewust dat een vermelding in de [notitiecategorie meldcode](#) iets heel anders is dan een melding bij Veilig Thuis.
- Het is wenselijk dat signalen met ouders besproken worden. Geef concreet aan wat je gezien/gehoord hebt en laat ouders hierop reageren. Het is belangrijk om meer zicht te krijgen op de situatie, er wordt niet geoordeeld. Wanneer er geen terugkoppeling met ouders plaatsvindt wordt de onderbouwing hiervan beschreven in de [notitiecategorie meldcode](#).
- Betrek anderen tijdig en niet pas dan, wanneer het voor u 'zo niet langer kan': dan bent u te lang zelf bezig geweest en geeft u anderen niet de tijd rustig aan het werk te gaan.
- Ga niet overhaast te werk. Wie iets wil bereiken moet zorgvuldig handelen.
- Accepteer (de gedachte) kindermishandeling en huiselijk geweld als één van de vele mogelijke oorzaken van onverklaarbaar/opvallend gedrag van een kind. Probeer in deze fase het beeld completer te krijgen. Speel geen politieagent: het is niet de taak van de leerkracht om speurwerk naar de dader te doen. Ga uit van een patroon aan signalen, uitgezonden door het kind of door een derde.
- Blijf (het gedrag van) het kind aandachtig volgen, dat wil zeggen observeren en noteren wat je ziet en hoort (objectief waarneembaar gedrag), maar voorkom een uitzonderingspositie van het kind.
- Ga zorgvuldig om met de privacy van het kind en zijn/haar ouders.
- Indien een kind u in vertrouwen neemt, beloof dan nooit aan het kind absolute geheimhouding. Beloof dat u geen volgende stap zult nemen zonder dat met het kind besproken te hebben. Steun het kind in het feit dat het zijn geheim verteld heeft. U moet in dit gesprek doorvragen om meer zicht te krijgen op de situatie. Maak eventueel met het kind een veiligheidsplan. Daarin is opgenomen hoe het kind zich het beste in veiligheid kan brengen (bijvoorbeeld naar kamer gaan, naar vriendje, burens etc.)
- Verslaglegging: beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk: leg vast wat je hebt gezien, gehoord, geroken of waargenomen. Noteer het duidelijk wanneer je interpretaties, hypothesen of veronderstellingen vastlegt. Leg ook signalen vast die het vermoeden ontkrachten of in twijfel trekken.

Het vertrekpunt van uw inzet blijft de zorg die u, met de ouders, voor het kind hebt.

Stap 2 Collegiale consultatie

Wanneer de zorgen aanhouden is overleg nodig over de signalen. Om de signalen die in kaart zijn gebracht goed te kunnen duiden is overleg met een deskundige collega noodzakelijk. De IB-er (in overleg met de leerkracht) neemt binnen een week contact op met de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. Indien nodig zal ook de directie betrokken worden.

Aandachtsfunctionarissen binnen school zijn; Anoek Bijlsma, Stella Houtvast, Kim Schmeits en Marian Stollman.

Zo nodig kan op basis van anonieme cliëntgegevens (daarnaast) ook Veilig Thuis worden geraadpleegd. De aandachtsfunctionaris legt dit contact. De school is verantwoordelijk voor het contact leggen met Veilig Thuis (consultatie).

De IB-er bespreekt de leerling in de CLZ. De CLZ kan informatie en advies vragen aan externe partijen zoals Veilig Thuis, CJG en Jeugdgezondheidszorg (GGD). De CLZ bekijkt welke gegevens over dit kind beschikbaar zijn; dit wordt ook vastgelegd in de [notitiecategorie meldcode](#). Maak hierbij onderscheid tussen objectieve en subjectieve gegevens. Wees zorgvuldig met informatie van derden.

Ouders krijgen terugkoppeling vanuit CLZ, leerkracht en IB-er overleggen over de aanpak hiervan.

Eén persoon is verantwoordelijk voor de coördinatie en de voortgang, deze persoon wordt vanaf nu *verantwoordelijke* genoemd. De aangewezen verantwoordelijke let ook op de tijd en stelt een tijdslimiet voor deze fase. Samen met de verantwoordelijke wordt het verdere verloop afgesproken.

In de [notitiecategorie meldcode](#) wordt deze stap genoteerd. Leg vast met wie je intern overleg hebt gehad en wat er is afgesproken. Noteer de terugkoppeling vanuit de CLZ.

Leg ook het advies van Veilig Thuis, de naam van de medewerker (en het dossiernummer) van Veilig Thuis vast.

Aanbevelingen stap 2

- Zodra de CLZ overleg heeft, draag je samen de verantwoordelijkheid. Het is dan ook heel belangrijk steeds te overleggen voordat er iets wordt ondernomen.

Stap 3 **Gesprek met betrokkenen en kind**

De signalen worden met de betrokkenen besproken, dit gesprek voer je niet alleen. Overleg met de verantwoordelijke over wie aansluit bij dit gesprek (IB-er en/of aandachtsfunctionaris) en hoe dit gesprek wordt aangepakt. Het intern overleg en advies van stap 2 is ook bedoeld om het gesprek van stap 3 voor te bereiden. Indien ondersteuning wenselijk is bij deze stap kan advies ingewonnen worden bij Veilig Thuis.

Gesprek met ouders

In het gesprek met de ouder(s) gaat het erom dat je;

- Het doel van het gesprek vastlegt.
- De signalen, dat wil zeggen de feiten die je hebt vastgesteld en de handelingen die je hebt uitgevoerd, bespreekt.
- De ouder(s) uitnodigt om hierop te reageren.
- En pas na deze reactie zodanig komt tot een interpretatie van wat je hebt gezien en gehoord en de reacties hierop.

Het gesprek over de signalen is van groot belang in verband met de vertrouwensrelatie die je met de ouder(s) hebt. Daarom moet je zo'n gesprek altijd voeren tenzij;

- De veiligheid van de leerling, van jezelf of die van een ander door het gesprek in gevaar kan komen.
- Je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met je verbreekt waardoor je de ouders/leerling uit het oog verliest.

Bovenstaand aspecten worden in overleg met de verantwoordelijke en eventueel Veilig Thuis besproken.

Gesprek met kinderen

Ook al een kind nog jong is, is het van belang dat je het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn leeftijd echt niet mogelijk is, of te belastend voor hem is. Je beoordeelt samen met de aandachtsfunctionaris en eventueel Veilig Thuis of een gesprek zinvol en mogelijk is. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Maar vanwege de veiligheid van het kind, van jezelf of die van anderen, kun je besluiten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. Voer hierover altijd overleg met de aandachtsfunctionaris en/of Veilig Thuis.

Leg in ParnasSys ([notitiecategorie](#) [meldcode](#)) vast

- met wie je hebt gesproken.
- beschrijf de reactie van de ouders en het kind op de besproken signalen.
- de door ouders besproken oplossingen.
- de gemaakte afspraken.

Leg ook vast welke informatie je gegeven hebt en welke informatie nog ontbreekt en hoe je daarvoor zorgdraagt.

Voor meer informatie (en tips) over de participatie van kinderen zie ook de handreiking – participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (VWS, 2018)

De taak van de school met betrekking tot huiselijk geweld/ kindermishandeling is het signaleren en het aankaarten ervan bij de ouders en bij de verantwoordelijke instanties.

Aanbevelingen stap 3

- Zie de bijlagen voor tips voor het gesprek met ouders en het kind.

Stap 4 **Wegen aard en ernst**

In stap 4 breng je alle informatie en adviezen bij elkaar. Je 'weegt' op basis van het ingewonnen advies en het gesprek met de betrokkenen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Je weegt eveneens de aard en ernst van het huiselijk geweld en/of de kindermishandeling. Deze afweging maakt je altijd samen met de *verantwoordelijke* (IB-er en/of aandachtsfunctionaris), welke samen met de CLZ beslist.

Bij twijfel wordt altijd Veilig Thuis geconsulteerd.

Je maakt gebruik van het afwegingskader. Noteer alle afwegingen in de [notitiecategorie meldcode](#). Leg ook vast hoe de mening van de ouder en eventueel het kind is meegewogen. Indien er bij de vragen sprake is van "weet ik niet", ga je uit van "nee".

Als je vermoeden op basis van de verzamelde informatie is weggenomen (je hebt bijvoorbeeld een andere oorzaak voor de signalen geconstateerd) sluit je de meldcode af, informeert de betrokkene hierover en legt dit vast ([notitiecategorie meldcode](#)). Blijft het vermoeden bestaan dan volg je de stappen van de meldcode verder.

Afwegingskader

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 tot en met 3 doorlopen en ...

A: Op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: Dossier vastleggen en afsluiten.

B: Ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door een schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga naar afweging 2.

2. Veiligheid (Meldnorm 1).

Op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode schatten wij als school (verantwoordelijke en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid.

A: Nee, ga verder naar afweging 3.

B: Ja of twijfel, direct melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp (Meldnorm 2 & 3)

Ben ik of iemand anders in mijn school in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling afgewend worden?

A: Nee, Melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder.

B: Ja, ga verder met afweging 4.

4. Hulp (Meldnorm 2 & 3)

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: Nee, melden bij Veilig Thuis

B: Ja, hulp in gang zetten, termijn afspreken waarom effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Ben zo concreet mogelijk en documenteer. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat (Meldnorm 2 & 3)

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijnen tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: Nee, melden bij Veilig Thuis.

B: Ja, hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Als je vermoeden vanuit het afwegingskader is weggenomen sluit je de meldcode af. Je informeert de betrokkenen hierover en legt dat vast in de [notitiecategorie meldcode](#) in ParnasSys. Vermeld hoe je de mening van de ouders en het kind is meegewogen. Zet de besluiten in het dossier, met wie overleg is geweest en wie het besluit heeft genomen om af te sluiten of om door te gaan naar stap 5.

Stap 5 **Beslissen met Veilig Thuis**

In deze stap beslis je samen met Veilig Thuis of het een melding moet worden of dat hulp inzetten ook kan. De verantwoordelijke heeft het contact met Veilig Thuis.

Melden is noodzakelijk wanneer er sprake is van een vermoeden van acute of structurele onveiligheid.

- Meld je vermoeden bij Veilig Thuis.
- Beschrijf zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die je hebt vastgesteld;
- Geef duidelijk aan als de informatie bij je melding van anderen afkomstig is;
- Overleg met Veilig Thuis wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf kan doen om het kind tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld te beschermen.

Besprek je melding vooraf met de ouder (en eventueel het kind).

- Leg uit waarom je van plan bent om een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
- Vraag de betrokkene uitdrukkelijk om een reactie op de voorgenomen melding. Bij bewaren van de betrokkenen, bekijk of, en zo ja op welke wijze, je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
- Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om het kind te beschermen tegen de kindermishandeling.
- Doe een melding indien naar jouw oordeel de bescherming van het kind de doorslag moet geven en informeer het kind over je melding.

In de [notitiecategorie meldcode](#) in ParnasSys beschrijf je;

- Welke informatie je bij de melding hebt verstrekt en welke afspraken je met Veilig Thuis hebt gemaakt.
- Of kind ouders op de hoogte zijn en welke reactie ze gaven.
- Indien ze niet op de hoogte zijn dan verantwoorden waarom je hen niet geïnformeerd hebt.
- Noteer ook de naam van de medewerker van Veilig Thuis.
- Wordt je later door Veilig Thuis geïnformeerd (over de uitkomsten van het onderzoek), leg dan deze informatie ook vast.

Anonimiteit

Veilig Thuis kan enkel actie ondernemen als je bekend maakt over welk huishouden het gaat. Daartoe moet je de naam van het kind en van het gezin noemen. Je geeft bij de melding ook je eigen naam en functie. Het gezin krijgt van Veilig Thuis te horen van welke instelling of beroepskracht de melding afkomstig is.

Een melder kan echter ten opzichte van het gezin anoniem blijven als de melding;

- Een bedreiging vormt of kan vormen voor de betrokkene, voor andere of voor de beroepskracht(en).
- De vertrouwensrelatie zou kunnen verstoren tussen de beroepskracht en de betrokkene of zijn gezin.

Een melding is geen eindpunt. Als een beroepskracht een melding doet geeft het stappenplan daarom aan dat de beroepskracht in zijn contact met Veilig Thuis ook bespreekt hij zelf kan doen om de betrokkene of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 van de meldcode opgenomen.

In overleg met Veilig Thuis blijft de 'melder' het kind ondersteunen en beschermen zolang mogelijk. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

Hulp bieden of organiseren is (ook) mogelijk

Beslis zelf of in samenspraak met Veilig Thuis of passende en toereikende hulp bieden of organiseren ook tot je mogelijkheden behoort. Daarvoor gelden de volgende vereisten;

- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid.
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen).
- Alle betrokken beroepskrachten hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid.
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de beroepskrachten.
- Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken over samenwerking en casusregie.

Hulp bieden/organiseren is onvoldoende mogelijk indien je (binnen de samenwerkings-mogelijkheden van de Mgr. Hanssen);

- Onvoldoende zicht hebt op (on)veiligheid in het heden.
- Onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen).
- Onvoldoende mogelijkheden hebt om passende en samenhangende hulp te bieden met veiligheid als resultaat.
- Constateert dat onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Bijlagen

Bijlage 1

Voorbeelden van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie

Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Toelichting

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

Toelichting

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren

informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Toelichting

Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bijlage 2

Aandachtspunten voor een gesprek met ouders

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een kind, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders.

Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Het kan heel lastig zijn om met ouders in gesprek te gaan wanneer je vermoedt dat hun kind mishandeld wordt. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is.

Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken.

Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat het kind ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek met ouders

- wanneer de veiligheid van het kind in het geding is;
- wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt;
- bij dreiging of agressie van ouders;
- wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben;
- wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de school weg te halen of dreigen het contact te beëindigen.

Overleg dan de situatie eerst met Veilig Thuis. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan met Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Vorbereiding van gesprek met ouders

De zorg over het kind kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, samen met de intern begeleider wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Overweeg van te voren waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor het kind en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afsprekt of met één ouder?

Wanneer het om ernstige zorgen gaat die met ouders besproken moeten worden, is het van belang dat de persoon die het gesprek aangaat, daarvoor opgeleid is. Bijvoorbeeld een maatschappelijk werker of een beroepskracht die aanvullende training op het gebied van gespreksvaardigheden heeft gevolgd.

Voor vragen of meedenken over de voorbereiding of uitvoering van het gesprek, kun je de IB-er of SMW-er vragen.

In gesprek met ouders

Bespreek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over het kind. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met het kind.

Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap.

Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren, of ouders al hulp krijgen en wat er kan gebeuren om de zorg te

verminderen. Ga na wat de eigen mogelijkheden voor hulp zijn binnen het sociale netwerk van het gezin, bijvoorbeeld om het gezin te ontlasten.

Ouders hebben vaak tijd nodig om over de geuite zorgen na te denken. Het kan zijn dat één gesprek niet voldoende is en dat het belangrijk is met ouders een vervolgspraak te maken, om te bespreken of de zorgelijke situatie inderdaad verandert. Bepaal van tevoren welke hulp je als organisatie aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn. Ga na of de andere instantie een wachtlijst heeft voor de gewenste hulp in deze specifieke situatie. Bereid zo nodig ouders voor op de mogelijkheid van een wachtlijst en overleg hoe deze periode te overbruggen.

Wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken voor hun kind of wanneer ze dreigen hun kind van de instelling weg te halen of bij de instelling weg te gaan, overleg dan de situatie met Veilig Thuis.

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak het doel van het gesprek duidelijk.
- Neem de tijd voor het gesprek, neem de ouders serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind.
- Gebruik bij voorkeur niet het woord kindermishandeling.
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan het kind.
- Vraag of ouders de zorg herkennen.
- Vraag hoe ouders het kind thuis beleven.
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind.
- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder.
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer...).
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat ..).
- Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid.
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven.
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders hier een kopie van.
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin.

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van 'hulpzinnen'. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Inleidende zinnen

Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind...

Ik maak me zorgen over uw kind, omdat

Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is uw kind

De werkelijke boodschap

Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:

Mij valt op, het lijkt of

Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk,

Uw kind is de laatste tijd wat stiller (ongeconcentreerder, rumoeriger, drukker, lijkt meer afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over.

Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op ...

Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels). Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?

Hoe gaat het bij u thuis?

Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)?

Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/ niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg

Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden

Bijlage 3

Aandachtspunten voor een gesprek met het kind

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt. Vanaf het moment dat een kind een gesprek kan voeren, kun je in het gewone contact met het kind belangstellende vragen stellen die je mogelijk extra informatie verschaffen.

Denk aan vragen als: Hoe gaat het met...? Wat heb je gisteren gedaan? Wat is er gebeurd? Wat heb je getekend? Waar heb je pijn?

Ook kan je meegaan in het spel van het kind en vragen wat er gebeurt. Houd tijdens een gesprek rekening met de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind. Het is niet de bedoeling dat het kind overvraagd wordt. Een gesprek met het kind heeft aanvullende informatie dan wel steunend contact tot doel, en mag niet in de plaats van het contact met de ouders komen.

Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met ouders aan te gaan.

Tips voor het gesprek

- Bepaal van te voren het doel van het gesprek.
- Voer het gesprek met een open houding.
- Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen.
- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Steun het kind en stel het op zijn gemak.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind. Begin met open vragen (**Wat** is er gebeurd? **Wanneer** is het gebeurd? **Waar** heb je pijn? **Wie** heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (**Ben je** gevallen? **Heb je** pijn? **Ging je** huilen? **Vond je** dat leuk of niet leuk?).
- Stel geen waarom – vragen
- Vraag niet verder wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.
- Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens.
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die jij neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Gebruik de woorden van het kind in jouw vragen of samenvatting.
- Vertel het kind dat het niet de enige is die zoiets meemaakt.
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.

Bijlage 4

Signalen kindermishandeling naar aanleiding van de signaleringswaaier kindermishandeling (beweging Limburg tegen Kindermishandeling)

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.).

Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

Onderstaande lijst is niet volledig. Het is belangrijk om op uw intuïtie te durven vertrouwen.

1. Lichamelijke signalen

- blauwe plekken, krab-, bijt- of brandwonden, (herhaalde) botbreuken, littekens
- slechte hygiëne, onvoldoende kleding, ongezonde voeding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde ziekenhuisopnames
- psychosomatische klachten, bijvoorbeeld buikpijn misselijkheid of hoofdpijn
- terugkerende ziekten of traag herstel door onvoldoende zorg
- er moe of bleek uitzien, groeiachterstand

2. Emotionele signalen

- geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- eetproblemen, slaapproblemen, bedplassen/broekpoepen
- leerproblemen, faalangst, geheugen- en/of concentratieproblemen
- vaak absent zijn, altijd heel vroeg op school zijn, na schooltijd bij school blijven hangen
- stipt op tijd thuis moeten zijn, buiten school geen activiteiten of contacten
- plotselinge gedragsverandering, plotselinge achteruitgang in schoolprestaties
- achterblijven in verbale, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- labiel, nerveus, gespannen, depressief, angstig gedrag
- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos, moe, somber
- agressief, destructief, hyperactief gedrag, niet tonen van gevoelens (niet lachen/huilen)
- abnormaal afstand houden, of juist aanklampend gedrag

3. Signalen van ouders en gezin

- ouder troost kind niet bij huilen, klaagt veel over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblematiek
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ ziekenhuizen
- ouder komt afspraken niet na
- multi-problem gezin
- ouder staat er alleen voor.
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin

- isolement of vaak verhuizen
- sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte woonomstandigheden, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- problemen worden opgelost met geweld

4. Signalen van seksueel misbruik

- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- Angst voor zwangerschap
- Ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- Concentratie- en leerproblemen/ achteruitgang schoolprestaties
- Weglopen
- Bedplassen
- Terugkerende urineweginfecties
- Angst voor aanraken of uitkleden zonder aanwijsbare reden: niet op de rug durven liggen
- Seksueel afwijkend gedrag zoals openlijk, excessief masturberen, naspelen van orale, vaginale of anale gemeenschap
- Seksueel agressief en dwingend gedrag naar andere kinderen
- Seksuele kennis of seksueel spel dat niet bij de leeftijd hoort
- Houterige motoriek (onderlichaam op slot), geen plezier in bewegingsspel

Bijlage 5

Hoe vertel je ouders dat je bij Veilig Thuis meldt?

In sommige situaties is een melding nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat de school de melder is, horen de meeste ouders dat liever van de school dan van iemand van de jeugdbescherming. Ter bescherming van de leerkracht zal de IB-er of de SMW-er de ouders over de melding informeren. Hierdoor komt het contact vanuit jeugdbescherming minder onverwacht en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan.

De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Hieronder volgen enkele tips.

Ter voorbereiding

Overleg met Veilig Thuis of jouw zorg over het kind over (vermoedelijke) kindermishandeling als melding kan worden aangenomen.

Overleg met Veilig Thuis of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding.

Overleg met Veilig Thuis hoe je ouders kunt informeren over de melding, wie dat gaat doen, wie daarvan binnen de instelling op de hoogte moeten zijn en maak indien gewenst een vervolgspraak met Veilig Thuis.

Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind.

- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders.
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt.
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij jeugdzorg, vraag geen toestemming.
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (je organisatie) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken.
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van jeugdzorg in te schakelen.
- Beschrijf jeugdzorg als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen terecht kan.
- Vertel dat je het aan jeugdzorg overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen.